

ΕΠΙΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ

Κούλα Ευαγγέλου
Λέκτορας Intercollege Larnaca
Υποψήφια Διδάκτωρ Μαθηματικής Παιδείας
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Δραστηριότητα 1 Γνωριμίας

- Καθόμαστε σε κύκλο. Χωριζόμαστε σε ζευγάρια Α,Β. Προσπαθούμε να μάθουμε όσα περισσότερα μπορούμε για το ζευγάρι μας και το παρουσιάζουμε στην ολομέλεια.
- Μπορούμε να διατηρούμε σημειώσεις!!

Δραστηριότητα 2- Γνωριμίας

- Πάρνει ο κάθε εκπαιδευτής όσα μαντηλάκια επιθυμεί από ένα κουτί.
- Ο αριθμός των φύλλων αντιπροσωπεύει τον αριθμό των στοιχείων που καλείται να αναφέρει για τον εαυτό του και την εμπειρία του με την επιμόρφωση ενηλίκων.

ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ

Ενήλικας??

Αποσαφήνιση εννοιών

- Τι σημαίνει ενήλικας στην Κυπριακή Κοινωνία;
- Σύμφωνα με τον Κόκκο (2005, 39) ένα άτομο θεωρείται ενήλικας, «εάν βρίσκεται στην κατάσταση ενηλικιότητας», χαρακτηριστικό της οποίας αποτελεί η αναγνώριση στον εαυτό και από τους άλλους των στοιχείων της ωριμότητας και του αυτοπροσδιορισμού.

Εκπαίδευση Ενηλίκων

- *Εκπαίδευση ενηλίκων είναι κάθε εκπαιδευτική διεργασία, κάθε περιεχομένου, επιπέδου ή μεθόδου, είτε πρόκειται για τυπική εκπαίδευση είτε όχι, είτε για διεργασία που επεκτείνει χρονικά ή αντικαθιστά την αρχική εκπαίδευση στα σχολεία, κολέγια και πανεπιστήμια, καθώς και για μαθητεία, μέσω των οποίων άτομα που θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία στην οποία ανήκουν αναπτύσσουν τις ικανότητές τους, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, βελτιώνουν τα τεχνικά και επαγγελματικά τους προσόντα ή τα προσανατολίζουν προς άλλη κατεύθυνση. Με τον τρόπο αυτό επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή τη συμπεριφορά τους με τη διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη (Unesco, στο Rogers, 2002).*

Γενικά χαρακτηριστικά

- Παρ'όλες τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στα μέλη των ομάδων μας είναι πιθανόν να βρούμε κάποια χαρακτηριστικά που τείνουν να εμφανίζονται στις περισσότερες ομάδες και που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο διδάσκουμε.

Γενικά Χαρακτηριστικά (Roger & Horrocks, 2010)

- Οι μαθητές μας έχουν προσδιορίσει τον εαυτό τους ως ενήλικες
- Είναι στο μέσο της διαδικασίας εξέλιξης τους, όχι στην αρχή
- Έχουν κάποιες προϋπάρχουσες εμπειρίες, γνώσεις και στάσεις
- Έχουν κάποιες φιλοδοξίες και προθέσεις
- Έχουν προσδοκίες για τη διαδικασία μάθησης
- Έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα
- Έχουν τους δικούς τους τρόπους μάθησης

1. Εικόνα ενήλικα

- Οι μαθητές μας είναι άτομα που γίνονται όλο και πιο ώριμοι και η μέθοδος διδασκαλίας μας μπορεί να ενθαρρύνει ή να απονθαρρύνει την ανάπτυξη της πληρότητας τους, της αυτοαντίληψης τους και αυτονομίας τους.
- Σημαντική ένδειξη της άσκησης της ενηλικίωσης τους είναι ότι έρχονται κατ' επιλογή στα προγράμματα μας.

- Ο Malcolm Knowles (1990) τόνισε ότι η ενηλικίωση κατακτιέται στο σημείο που το άτομο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του να είναι σημαντικά αυτοπροσδιοριζόμενο.
- Πίστευε ότι είναι μια φυσική διαδικασία που η ενηλικίωση οδηγά στην αυτονομία αλλά μπορεί να περιοριστεί από το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο.
  - Π.χ. παντρεμένες γυναίκες
- Έτσι ο αυτοπροσδιορισμός μπορεί να είναι μερικώς στη ζωή μας. Κάποιοι άνθρωποι θα νιώσουν πιο δυνατοί σε σχέση με άλλους στο να συμμετάσχουν στη διαδικασία λήψης απόφασης που επηρεάζει τις επιλογές της ζωής τους.
- Είναι μια αντίστροφη κατάσταση το να αντιλαμβανόμαστε τον ενήλικα ως παιδί καθοδηγώντας το στο τι πρέπει και τι δεν πρέπει, επιφέροντας σημαντικά εμπόδια στη μάθηση.
- Η μεγιστοποίηση της μάθησης θα έλθει μέσα από την ενίσχυση του αυτοπροσδιορισμού του ατόμου.

- Ωστόσο πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη το χρονικό διάστημα που ο ενήλικας –μαθητής πέρασε για την επιστροφή του στην εκπαίδευση.
- Οι προσδοκίες τους που πολλές φορές είναι ισχυρές και αν δεν ικανοποιούνται αποτελούν εμπόδιο για τη μάθηση.
- Μεγιστοποίηση μάθησης-ενεργητική συμμετοχή στην διαδικασία μάθησης.

2.Είναι στο μέσο της διαδικασίας εξέλιξης τους, όχι στην αρχή

- Δεν έχουν σταματήσει να αναπτύσσονται ή να εξελίσσονται
- Δεν είναι σε μια στατική περίοδο της ζωής τους
- Είναι άνθρωποι που προχωρούν
- Η εξέλιξη και η αλλαγή κυριαρχεί σε όλα τα στοιχεία της ζωής των ενήλικων εκπαιδευόμενων μας, στη φυσική τους κατάσταση, στην πνευματική τους κατάσταση, στη συναισθηματική τους, στο κόσμο των συναισθημάτων τους, στα πολιτισμικά τους ενδιαφέροντα.
- Βρίσκονται όλοι σε ένα ταξίδι: ο ρυθμός και η κατεύθυνση διαφέρουν αλλά υπάρχουν.

- Δεν είναι παθητικοί δέκτες αλλά ενεργητικοί σε μια δυναμική διαδικασία
- Είναι στη μέση της διαδικασίας αυτής και όχι στην αρχή.
- Μπορεί να βρίσκονται στην αρχή ενός νέου σταδίου της διαδικασίας αλλά αυτό το στάδιο στηρίζεται σε παλιές αλλαγές που συμβάλουν στην όλη ανάπτυξη και εξέλιξη.
- Απαιτείται να είμαστε προσεκτικοί σε αυτή τη διαδικασία αλλαγής.
- Πιθανόν δεν είναι πρακτικό για εμάς να γνωρίζουμε αμέσως για όλους τους εκπαιδευόμενους μας αρκετά για να είμαστε ικανοί να αξιολογούμε το σημείο στο οποίο βρίσκεται, πώς έφθασαν εκεί και σε ποιες διαφορετικές κατευθύνσεις πηγαίνουν.
- Ωστόσο μπορούμε να είμαστε προσεκτικοί σε κάθε συνεχή κατάσταση για να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στις διάφορες απαιτήσεις των εκπαιδευόμενων μας.

3. Έχουν κάποιες προϋπάρχουσες εμπειρίες, γνώσεις και στάσεις

- Κάθε εκπαιδευόμενος φέρνει μαζί του ένα εύρος εμπειριών και γνώσεων πολύ ή λίγο σχετικές με το μάθημα μας.
- Οι νέοι εκπαιδευόμενοι μας δεν είναι νέοι άνθρωποι.
- Έχουν κατακτήσει κάποια κεφάλαια γνώσεων, και ένα εύρος δεξιοτήτων.
- Έχουν ήδη αναπτύξει κάποιες στάσεις, πεποιθήσεις και προκαταλήψεις λόγω παλαιότερων εμπειριών.
- Knowles: στα παιδιά η εμπειρία είναι κάτι που συμβαίνει σε αυτά. Στους ενήλικες η εμπειρία προσδιορίζει ποιοι είναι, τους δημιουργεί την αίσθηση του αυτοπροσδιορισμού. Όταν αυτή η εμπειρία υποεκτιμάται ή αγνοείται υπονοεί απόρριψη για το πρόσωπο και δεν είναι πλέον εμπειρία.

Πρακτικές εισηγήσεις

1. Οι εκπαιδευόμενοι βλέπουν τα πάντα από το φακό της προϋπάρχουσας γνώσης που μπορεί να είναι καταστροφικό – απαιτείται συνεχής ανατροφοδότηση για το πώς λαμβάνονται κάποια μηνύματα
2. Συχνά πιστεύουν ότι δεν γνωρίζουν τίποτα για το μάθημα
  - απαιτείται να τους βοηθήσουμε να αντιληφθούν ότι γνωρίζουν
  - Καταγραφή λέξεων ή φράσεων που ακούγονται από τον εκπαιδευόμενο που είναι σχετικές
  - Γίνεται μία εισαγωγή για να μπορέσουν οι εκπαιδευόμενοι από μόνοι τους να διερευνήσουν και να εντοπίσουν νέους τρόπους για να συσχετίζουν το περιεχόμενο του μαθήματος με προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες.
  - Η αρχή είναι πάντα το πιο δύσκολο βήμα αλλά είναι σημαντικό.

3. Συχνά δεν είναι χρήσιμες όλες οι γνώσεις, εμπειρίες και στάσεις που έχουν οι ενήλικοι μαθητές μας.
  - *Εμπόδια για μάθηση*
4. Η γνώση και η εμπειρία τους μπορεί να αποτελεί κύριο στοιχείο μάθησης και να αξιοποιηθεί από την ομάδα
  - *Αναθέτουμε τη διδασκαλία σε κάποιο εκπαιδευόμενο μας που εμφανίζεται αρκετά γνώστης*

4. Έχουν κάποιες φιλοδοξίες και προθέσεις

- Ανάγκη
  - Π.χ. να αλλάξουν τον κόσμο τους
- Σε αντίθεση με τα παιδιά οι ενήλικες μπορούν να το κάνουν άμεσα χωρίς να περιμένουν να μεγαλώσουν.
  - να βελτιώσουν τη ζωή τους
- Δυσφορία
  - Δεν έρχονται για να μάθουν αλλά :
- Κοινωνικές επαφές
- Να βγαίνουν από το σπίτι
- Να ευχαριστήσουν ένα τρίτο άτομο
- Προσωπικά προβλήματα
  - Είναι αβέβαιοι για το τι επιθυμούν να μάθουν.

- Ικανοποίηση ενός μαθησιακού έργου π.χ. να μάθουν μία γλώσσα ή να κατακτήσουν σημαντικές γνώσεις για ένα πρόγραμμα στον υπολογιστή για τη δουλειά τους ή να ικανοποιήσουν μια επιθυμία τους
- Να κατανοήσουν τις διαδικασίες ανάπτυξης ενός μικρού παιδιού για να μπορούν να το αντιμετωπίζουν στο σπίτι.
- Να κατακτήσουν κάποια δεξιότητα ή γνώση που θα τους βοηθήσει να προσαρμοστούν σε μια νέα κατάσταση ή σε μια κατάσταση που υπάρχει
- Πρόσβαση στην εκπαίδευση
- Ενίσχυση της αυτεπιβεβαίωσης τους
- Κοινωνική επιβεβαίωση

Προσανατολισμός	Σκοπός	Μαθησιακή διαδικασία	Συνέχεια στο τέλος του προγράμματος;
Προσανατολισμένοι σε ένα σκοπό	Κατάκτηση κάποιου προϊόντος/ επίλυση κάποιου προβλήματος/επίτευξη	Η μάθηση επικεντρώνεται περισσότερο σε συγκεκριμένες περιοχής	Η διαδικασία τελειώνει στην επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος
Προσανατολισμένοι στη μάθηση	Ενδιαφέρον σε ένα γνωστικό αντικείμενο	Μάθηση όλων των περιοχών του γνωστικού αντικειμένου	Η μάθηση συνεχίζεται στο ίδιο ή σε σχετικό γνωστικό αντικείμενο
Προσανατολισμένοι στη δραστηριότητα	Προσωπικές ή κοινωνικές ανάγκες, μπορεί να είναι απροσδιόριστες	Βρίσκουν ευχαρίστηση στις δραστηριότητες	Αναζητούν νέα δραστηριότητα ή κατάσταση.

Πρακτικές Εισηγήσεις

- Η ανταπόκριση του κάθε εκπαιδευόμενου στις απαιτήσεις του προγράμματος διαφέρει:
- Αυτοί που συμμετέχουν στα μαθήματα χωρίς κάποια εσωτερική ανάγκη για το μάθημα που παρουσιάζεται συχνά θα εμφανίζονται να είναι αγχώδεις, κάποτε με δισταγμό και αβεβαιότητα
  - Μερικές φορές αυτό το άγχος μπορεί να είναι ευεργετικό για τη μάθηση χωρίς ωστόσο να είναι σημαντικά ισχυρό
  - Μια μικρή ενθάρρυνση σε συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους μπορεί να επιφέρει μεγάλη ετοιμότητα για μάθηση
  - Η ανάπτυξη της αίσθησης ότι η φύση των μαθησιακών έργων και της σχετικότητας του υλικού με έμμεσες αντιλήψεις των συμμετεχόντων είναι μια σημαντική αρχή του μαθησιακού προγράμματος για να ικανοποιήσουμε τους σκοπούς.
- Εκπαιδευόμενοι με εξωτερικά κίνητρα: εμφανίζονται πιο ενθουσιώδεις
  - Απαιτείται να τους δώσουμε την αίσθηση ότι ο σκοπός και το υλικό του προγράμματος είναι σχετικά με το σκοπό τους-μεγιστοποίηση των κινήτρων μάθησης.

5. Έχουν προσδοκίες για τη διαδικασία μάθησης

- Οι ενήλικες μαθητές θεωρούν τους εαυτούς τους μαθητές και τους εκπαιδευτές δασκάλους
- Στόχος τους είναι η μάθηση
- Συνεπώς αποκτώντας την ταυτότητα του μαθητή θεωρούν ότι οτιδήποτε φέρουν μαζί τους από την ενήλικη τους ζωή μπορεί να είναι άσχετο με τους σκοπούς της μάθησης
  - Συχνά αυτό που τοποθετούν στην άκρη μπορεί να είναι σχετικό αρκετά.
- Πολλοί ενήλικες συμμετέχοντες μας θεωρούν ότι η εκπαίδευση ενηλίκων μοιάζει με το σχολείο.
  - Αναμένουν ότι ο εκπαιδευτής γνωρίζει τα πάντα
- Από την άλλη έχουμε και τους ενήλικες – μαθητές μας που απολαμβάνουν την τάξη ενηλίκων επειδή θεωρούν ότι δεν μοιάζει με σχολείο
- Ακόμη και αυτοί που είχαν όμορφες σχολικές στιγμές θεωρούν ότι το περιεχόμενο και οι μέθοδοι είναι διαφορετικές από την εμπειρία τους στην τυπική εκπαίδευση.
- Αυτές οι προσδοκίες έχουν διαφορετικά αποτελέσματα στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων.
  - Άλλοι επιδιώκουν την προσαρμοστικότητα και άλλοι επιδιώκουν ένα μέτρο ανεξαρτητοποίησης στην μάθηση.
  - Κάποιοι θέλουν αυστηρή δομή για να βοηθήσουν τους εαυτούς τους
  - Αισθάνονται ότι η ικανότητα τους για μάθηση έχει μειωθεί από τον καιρό που ήταν στην εκπαίδευση
- Απαιτείται να τους αφιερώσουμε αρκετό χρόνο για να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη και να ενδυναμώσουμε τις δεξιότητες τους .
  - Κάποιοι που η εμπειρία τους από την εκπαίδευση μετρά για αρκετό χρόνο μπορεί να αναζητούν λιγότερο δομημένα πράγματα και είναι ανυπόμονοι για να προχωρήσουν γρήγορα, νιώθουν πιο ικανοί να ανταποκριθούν με το υλικό ευκολότερα.

Πρακτικές Εισηγήσεις

- Διερευνούμε αυτές τις δομές για τη σχολικοποίηση και τη μάθηση, την έννοια του μαθητή και τις προσδοκίες για την εκπαίδευση από τα πρώτα βήματα του προγράμματος μας
- Δεν αντιμετωπίζουμε τους συμμετέχοντες μας ως ομοιόμορφη μάζα προσφέροντας τους μια προσέγγιση μάθησης
  - *Διαφορετικοί συμμετέχοντες –ενθαρρύνουμε αυτούς με χαμηλό αυτοπροσδιορισμό και διατηρούμε αυτούς που είναι πιο υψηλό βαθμό αυτοπροσδιορισμού να συνεχίσουν με την δική τους πρόοδο*
- Ισορροπία αναγκών και διατήρηση αρχών γνωστικού αντικειμένων και την ομάδα ως ολότητα

6. Έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα

- Η εκπαίδευση για τους ενήλικες είναι ένα δευτερεύον ενδιαφέρον.
  - Επισκιάζεται από τη δουλειά τους, την απώλεια δουλειάς, την οικογενειακή τους κατάσταση, την κοινωνική ζωή και άλλα ανταγωνιστικά θέματα.
  - Κάποιοι απλά έρχονται για να απομακρύνονται από την πίεση των άλλων
  - Κάποιοι άλλοι έρχονται με απροθυμία για να βρουν χρόνο κάτω από πίεση για να μάθουν πιο σημαντικές δραστηριότητες
  - Οι ενήλικες που έρχονται να απολαύσουν τη μάθηση προέρχονται από ένα ολοκληρωμένο κοινωνικό περιβάλλον.
  - Όλοι έχουν σχέσεις όπως γονείς, συνεργάτες, συναδέλφους, φίλους αλλά είναι και μαθητές
  - Δεν πρέπει να αποκόπτονται από το περιβάλλον τους εάν η μάθηση τους θέλουμε να είναι σχετική και αποτελεσματική
  - Είναι σημαντικό να λαμβάνουμε σοβαρά όλο το πλαίσιο στο οποίο οι μαθητές μας ζουν και που θα χρησιμοποιήσουν την νέα μάθηση την οποία έχουν κατακτήσει
  - Οι μαθητές σε άλλο εκπαιδευτικό κόσμο καλούνται να κρατάνε την προσωπική τους κατάσταση μακριά από τη μάθηση σε αντίθεση με εδώ που οι ενήλικες συνεχίζουν να ζουν μέσα στην καθημερινότητα τους και εφαρμόζουν ότι μαθαίνουν στον κόσμο.

7. Έχουν αποκρυσταλλώσει τους αποδοτικότερους για τους ίδιους τρόπους μάθησης

- Επειδή οι ενήλικες βρίσκονται σε μία συνεχή διεργασία μάθησης (τυπική, μη-τυπική ή άτυπη), έχουν πλέον καταλήξει στους αποδοτικότερους για τους ίδιους τρόπους μάθησης.
- Σύμφωνα με τον Rogers (1999,105), ο εκπαιδευτής «χρειάζεται να βρει μεθόδους που θα δώσουν σε κάθε συμμετέχοντα πλήρες πεδίο για την εξάσκηση των δικών του ιδιαίτερων μαθησιακών μεθόδων και, κατά το δυνατόν, να μην επιβάλλει τη δική του μέθοδο».

8. Έχουν τάση για ενεργητική συμμετοχή.

- Προσδοκούν να συμμετέχουν ενεργά στη διεργασία μάθησής τους.
- Αναζητούν να αντιμετωπίζονται ως ώριμα και υπεύθυνα άτομα και, πιθανόν, να απαιτούν ένα άλλο είδος σχέσης με τον εκπαιδευτή από αυτό που συναντούμε συνήθως στην εκπαίδευση των ανηλίκων.
- Ταυτόχρονα, και επειδή ενδεχομένως να έρχονται με συγκεκριμένους στόχους και ανάγκες στην εκπαίδευση, οι ενήλικες είναι πιο πιθανόν να προκαλούν ή και να αμφισβητούν το εκπαιδευτικό περιεχόμενο, αλλά και τις μεθόδους μάθησης που χρησιμοποιούνται

Προβληματισμός:

- Ο Ανδρέας, παρόλη την στήριξη από τον καθηγητή του και ενώ διάβαζε εντατικά για το διαγώνισμα των Μαθηματικών, απέτυχε. Αναφέρει χαρακτηριστικά στους άλλους εκπαιδευομένους: «Δεν βλέπω τον λόγο να συνεχίσω, αφού όσο και να διαβάζω, δεν πρόκειται να με περάσουν ποτέ»
- *Μηχανισμός άμυνας -παραίτησης*

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΕΝΗΛΙΚΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

Όπως είστε σε ζευγάρια χωρίς να μιλήσετε και χρησιμοποιώντας μη λεκτική επικοινωνία(εικόνες, νοήματα, σήματα, χειρονομίες κ.α.) προσπαθήστε να επικοινωνήσετε.

Τι είναι επικοινωνία;;

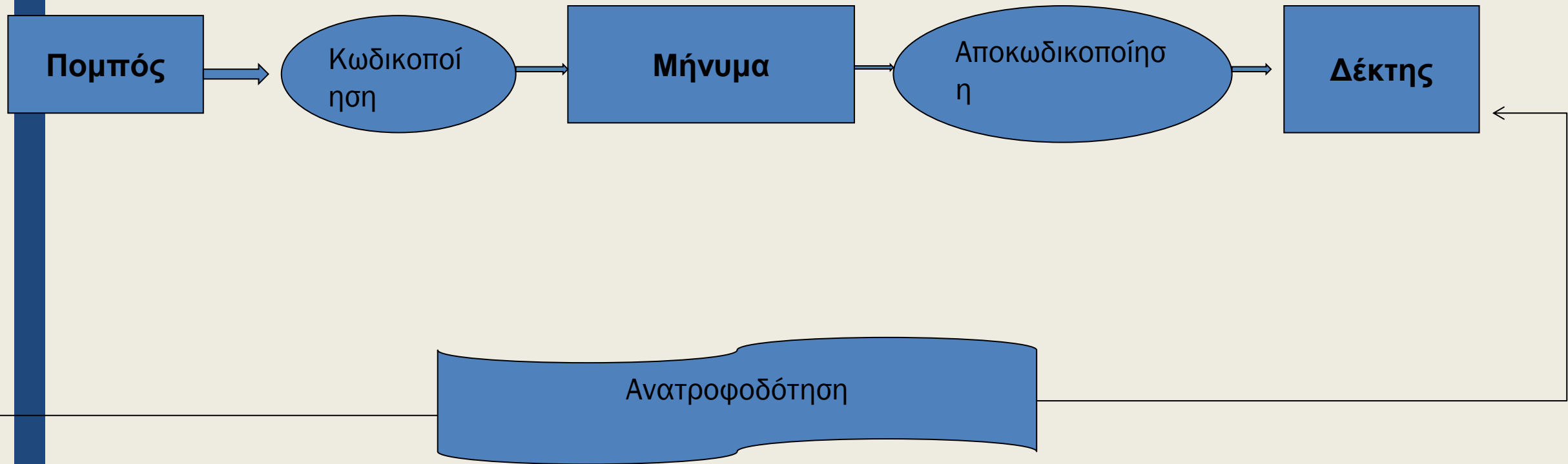
Ορισμοί

- Η ανταλλαγή πληροφοριών μέσα σε ένα οργανισμό
- Ποιος, λέγει τι, με ποιο τρόπο, σε ποιον και με ποια επίδραση(Harrol Lasswell)
- Η διαδικασία που περιλαμβάνει την αποστολή και λήψη μηνυμάτων μεταξύ προσώπων που ανήκουν ή όχι σε ένα οργανισμό.
- Ανταλλαγή στάσεων, ιδεών και πληροφοριών με τη χρήση ανθρώπινων ικανοτήτων και τεχνολογικών μεσών
- Η διαδικασία συμμετοχής σε κοινές εμπειρίες μέχρι που να γίνουν κοινό κτήμα με τη μεταβολή των διαθέσεων των μερών που μετέχουν(John Dewey).

Τι φταίει;

Γενικό μοντέλο επικοινωνίας

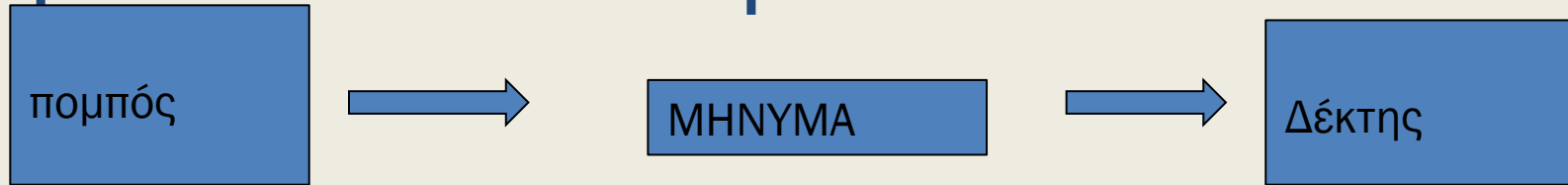

Στάδια επικοινωνίας

- Ο **πομπός** είναι συνήθως το μέλος του οργανισμού που **κωδικοποιεί** τις ιδέες, τις διαθέσεις, τις πληροφορίες και το σκοπό της επικοινωνίας, στη εσωτερική γλώσσα του οργανισμού.
- Το **μήνυμα** είναι το περιεχόμενο, το πραγματικό φυσικό προϊόν της πηγής, του πομπού, και η μορφή που παίρνει εξαρτάται πολύ από τον **αγωγό** μέσω του οποίου διοχετεύεται. Σε ένα οργανισμό αγωγός μπορεί να είναι η προσωπική επικοινωνία, γραπτές οδηγίες, τα τηλεφωνήματα, οι συνεδρίες.
- Ο **δέκτης** είναι το πρόσωπο που παίρνει, που **αποκωδικοποιεί** το μήνυμα με βάση την προυπάρχουσα πείρα και τη βάση αναφοράς. Στην ικανότητα του δέκτη στηρίζεται η ορθή αποκωδικοποίηση του μηνύματος και η ορθή επικοινωνία.

Μονόδρομος επικοινωνία (από τον πομπό στον δέκτη)

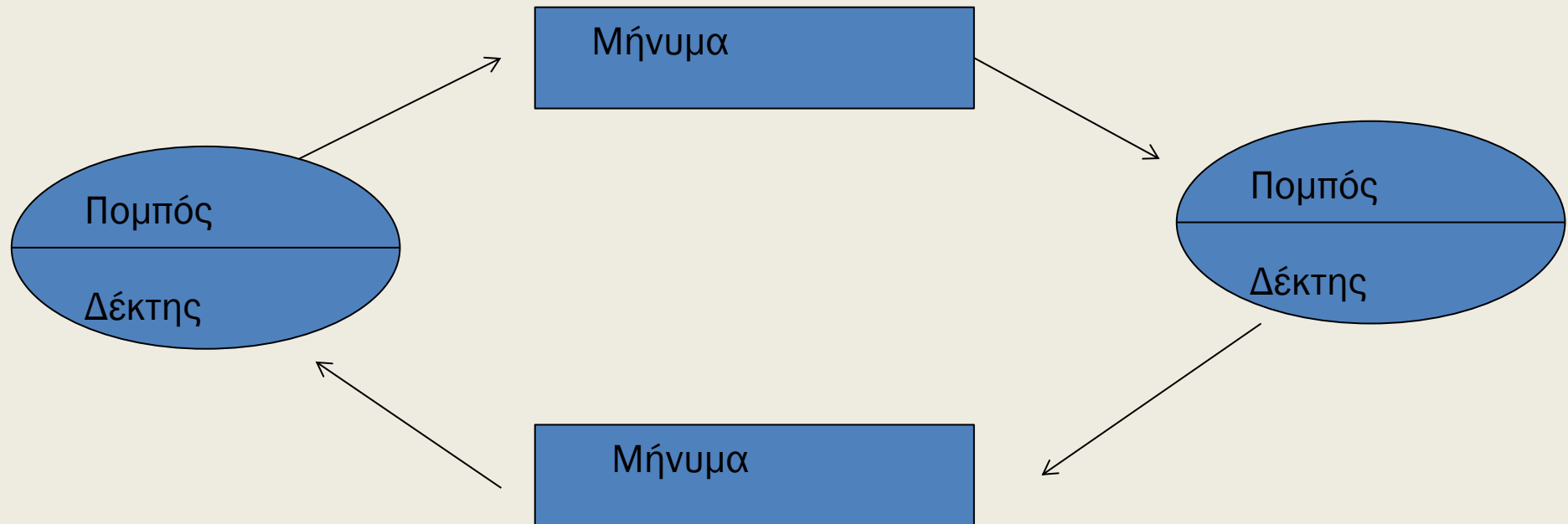
Παραδείγματα:

- Διάλεξη στην τάξη
- Ανακοίνωση
- Διοικητική οδηγία

Πλεονεκτήματα:

- Δίνει έμφαση στις δεξιότητες του αποστολέα και ενθαρρύνει τους διοικητικούς και τους εκπαιδευτές να σκέφτονται ολοκληρωμένα, να αρθρώνουν ακριβή λόγο και να είναι ξεκάθαροι στις ιδέες τους .
- Ισχυρός δεσμός μεταξύ της επικοινωνιακής συμπεριφοράς και δράσης

Αμφίδρομη επικοινωνία

Δεξιότητες επικοινωνίας

- Δεξιότητες αποστολής μηνυμάτων
- Δεξιότητες λήψης μηνυμάτων

Δεξιότητα αποστολής μηνυμάτων

■ *Μορφή μηνυμάτων*

- Αναφορά σε τωρινές καταστάσεις και σχέσεις
- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου
- Ξεκάθαρη και συμπληρωμένη πληροφόρηση

■ *Να οικοδομεί ή να αναδιοργανώνει τα γνωστικά σχήματα του παραλήπτη*

- Χρησιμοποιεί πάντα ενικό πρόσωπο (πως ο ίδιος βλέπει, βιώνει και επιθυμεί τα πράγματα)
- Χρήση πολλαπλών και κατάλληλων καναλιών ή μέσων

■ *Περιεχόμενο αποστελλόμενων μηνυμάτων*

- Να διαβεβαιώνει γλωσσικά και παραγλωσσικά τους εκπαιδευόμενους του ότι είναι αποδεκτοί και σημαντικοί
- Να ανατροφοδοτεί με ακρίβεια και εντιμότητα την τόσο τη θετική όσο και την αρνητική τους συμπεριφορά.

Δεξιότητες λήψης

- Δεξιότητα προσεκτικής ακρόασης των εκπαιδευομένων ➡ ολοκληρωμένη εικόνα της μαθητικής άποψης
- Δεξιότητα εμπραθητικής κατανόησης ➡ βοηθά τον εκπαιδευτικό να δει τα πράγματα από τη σκοπιά του εκπαιδευόμενου και να κατανοήσει τα συναισθήματα των εκπαιδευομένων.
- Προσοχή:
  - *Επαφή ματιών, δεκτική γλώσσα του σώματος, εστίαση*
- Ενθάρρυνση
  - *Λεκτικοί και μη λεκτικοί υπαινιγμοί-προτροπές*
- Ερώτηση
- Παράφραση (διατύπωση με δικά μας λόγια)
- Αίσθηση στοχασμού
- Συνόψιση

Ακρόαση

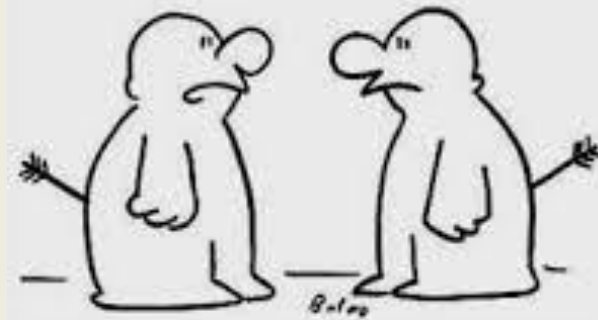
- Παιχνίδι Ναι και...
  - Θα αρχίσω με μια πρόταση και εσείς θα συνεχίσετε προσθέτοντας καινούριες πληροφορίες με στόχο να δημιουργήσουμε μια ιστορία.
- ΚΑΝΟΝΕΣ
- Χρησιμοποιούμε το **Ναι και...** για να προσθέσουμε το δικό μας μέρος
- Ποτέ δεν αρνούμαι την ιδέα της προηγούμενης
  - Π.χ. Θα ήθελα να ήμουν ένα χελιδόνι
  - *Ναι και να πετούσα ψήλα....*

Επίπεδα ακρόασης

1. «Ακούω» χωρίς να ακούω
2. Προσποιούμαι ότι ακούω
3. Ακούω επιλεκτικά
4. Ακούω προσεκτικά
5. Ακούω συμμετοχικά
  - Παράφραση
    - *«Αγχώνομαι πολύ για το τι κάνουν τα παιδιά όσες ώρες βρίσκομαι στο μάθημα. Γνωρίζω ότι είναι με τον σύζυγό μου, αλλά και πάλι ανησυχώ ότι δεν θα μπορέσει να χειριστεί μίαν απρόσμενη κατάσταση».-Απάντηση;;;*
  - Αντανάκλαση Συναισθήματος
    - *Α: «Δεν γνωρίζω γιατί συνεχίζω να προσπαθώ. Αφού, όσο και αν προσπαθήσω, δεν πρόκειται να βρω εργασία».*

Ενσυναίσθηση

"I know exactly how you feel."

Σημαντικό!

- *Αποφεύγετε να χρησιμοποιείτε τη φράση: «Καταλαβαίνω πώς νοιώθεις». Αντ' αυτού χρησιμοποιήστε την τεχνική της αντανάκλασης συναισθήματος. Να δείξετε, δηλαδή, στον άλλον ότι πράγματι αντιλαμβάνεστε το πώς νοιώθει.*

Δραστηριότητα

- Ποια είναι η πιο σωστή χρήση της ενσυναίσθησης στη δήλωση που ακολουθεί:
- «Δεν αντέχω άλλο. Δεν ξέρω εάν μπορώ να συνεχίσω τα μαθήματα. Νοιώθω μεγάλη πίεση. Ίσως, ήταν λάθος να πιστέψω ότι μπορώ να τα βγάλω πέρα».-Γραψτε πάνω σε μια κόλλα με ποια δήλωση συμφωνείτε και σηκώστε ψηλά –τεχνική ψηφοφορίας(ενισχύει τη συμμετοχικότητα όλων των εκπαιδευομένων)

A. Καταλαβαίνω απολύτως τι νοιώθεις.

B. Είμαι σίγουρος/η ότι όλοι αισθάνονται όπως εσύ.

Γ. Μα έφτασες τόσο μακριά. Είναι κρίμα να τα παρατήσεις τώρα.

Δ. Η ζωή είναι δύσκολη, αλλά όταν θες κάτι πολύ χρειάζεται κόπος για να το αποκτήσεις.

Ε. Αισθάνεσαι ότι έχεις αναλάβει πολύ περισσότερα από όσα μπορείς.

Ικανότητες επικοινωνίας

Συμβουλές Ακρόασης

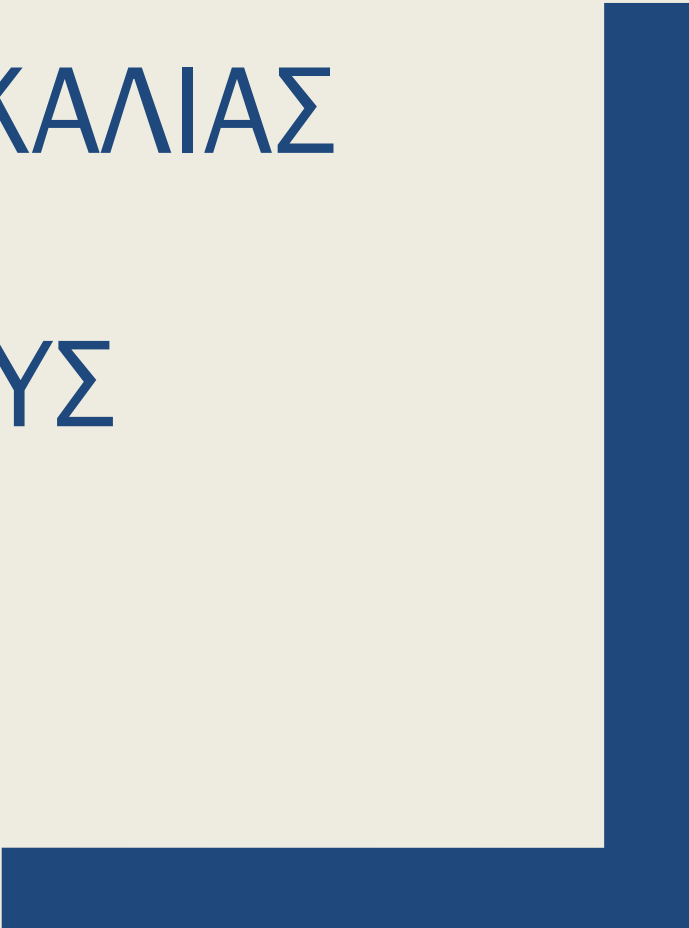
- Όταν ακούς σταμάτα να μιλάς από μέσα σου και άκουσε προσεκτικά
- Προσπάθησε να μην βγάλεις πρόωρα συμπεράσματα
- Μην διακόπτεις
- Ανατροφοδότησε τον ομιλητή

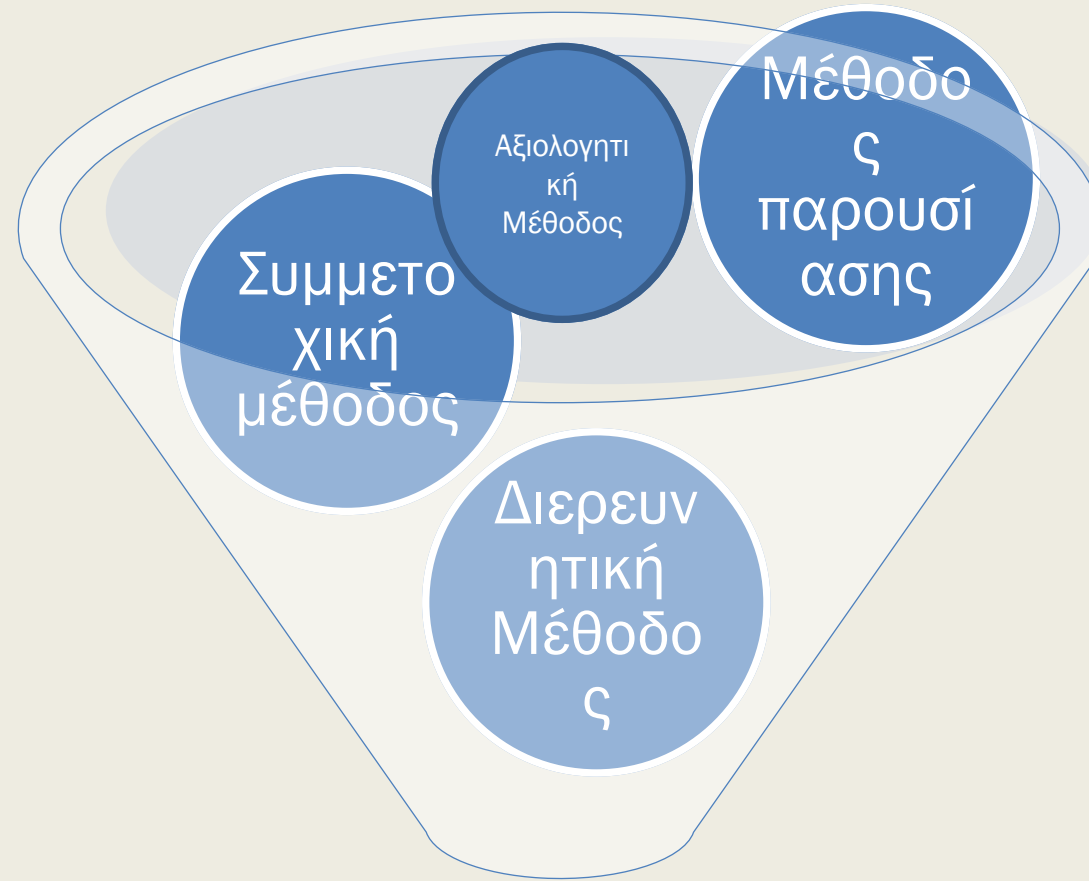
Πρέπει να μιλάμε με ευκρίνεια:

- Σαφήνεια:
- Επιλογή λέξεων που εκφράζουν το νόημα με μεγαλύτερη ακρίβεια

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥΣ

Μέθοδοι διδασκαλίας

Μέθοδος Παρουσίασης

- Παρουσίαση,
- Χρήση
  - Πίνακα
  - Κειμένου
  - Οπτικοακουστικού υλικού
  - *Powerpoint*

Αλληλεπιδραστικές Μέθοδοι

- Χρήση συζητήσεων, ομαδικών δραστηριοτήτων
  - *Τυχαία ή σκόπιμη κατανομή μελών σε ομάδες;*
- Ένας ενήλικας λειτουργεί καλύτερα ανάμεσα σε άλλους ενήλικες με κοινό στόχο και όταν θεωρεί το άτομό του βασικό ρυθμιστή επιτυχίας του συνόλου της ομάδας.
- Όσο περισσότερο η εκπαιδευτική διαδικασία βασίζεται στην ομαδική εργασία (ασκήσεις ανά δύο ή σε υποομάδες), τόσο πιο αποτελεσματική είναι η μάθηση.
- Η εργασία στις ομάδες απαιτεί από τον εκπαιδευτή πολύ καλή οργάνωση, με τρόπο που η συμβολή κάθε μέλους της ομάδας να είναι απαραίτητη, **εφόσον ο καθένας θα έχει πολύ ουσιαστικό ρόλο να διαδραματίσει.**

Διερευνητικές Μέθοδοι

- Οι εκπαιδευόμενοι μέσα σε ομάδες ή ατομικά εξερευνούν και διερευνούν τη γνώση από μόνοι τους μέσα από την πρακτική άσκηση, πειραματισμό, ανάγνωση, γραφή.

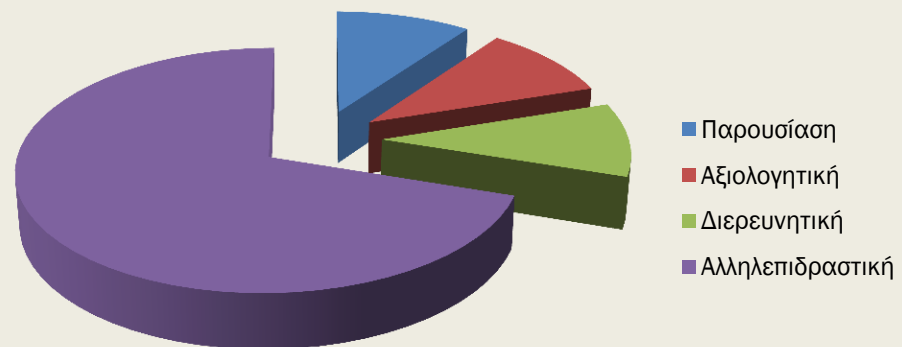
Αξιολογητική Μέθοδος

- Διαμορφωτική και Τελική
- Τεστ
- Κουίζ
- Παιχνίδια ρόλων
- Ατομικός φάκελος-πορτοφόλιο
- Αναστοχαστικό ημερολόγιο

Ερώτηση

- Ποια από τις 4 μεθόδους υπερέχει στο μάθημα σας;
- Παρουσίαση?
- Συμμετοχή?
- Διερεύνηση?
- Αξιολόγηση?

Συχνότητα εμφάνισης Μεθόδων

Παράγοντες που επηρεάζουν τη διδασκαλία

- Προϋπάρχουσες γνώσεις και δεξιότητες
- Πεποιθήσεις
- Ανάγκη ενεργούς εμπλοκής εκπαιδευόμενων στη διαδικασία μάθησης
- Μαθησιακό στυλ συμμετεχόντων (οπτικό, ακουστικό, λεκτικό)
  - *Ο κάθε εκπαιδευτής λύνει και εντοπίζει τον τύπο νοημοσύνης του σύμφωνα με τη θεωρία του Gardner*
- Τι προτιμούν
  - *Για τη μελέτη ενός γλωσσικού φαινομένου ο εκπαιδευτής παίρνει στη συνάντηση αρκετά διαφορετικά κείμενα και ο κάθε εκπαιδευόμενος επιλέγει αυτό που είναι πιο κοντά στα δικά του ενδιαφέροντα.*
- Τι είναι ικανοί να κάνουν
- Προϋπάρχουσες γνώσεις εκπαιδευόμενων για το πρόγραμμα
- Διαθεσιμότητα πηγών, υλικού
  - *Στη δεύτερη κιόλας συνάντηση, εφόσον έχει προηγηθεί η σχετική συζήτηση στην εναρκτήρια συνάντηση, μοιράζεται το διάγραμμα του προγράμματος, όπου καταγράφονται με σαφήνεια οι στόχοι και οι επιδιώξεις.*
  - *Ανάπτυξη ηλεκτρονικής πλατφόρμας ή μίας κλειστής ομάδας σε ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης*
- Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥΣ

ΚΟΥΤΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ-Εισηγήσεων- παραπόνων(ανώνυμα)

Απόψεις εκπαιδευόμενων για μεθόδους

- Πιστεύουν ότι:
  - Οι δασκαλοκεντρικές μέθοδοι είναι καλύτερες
  - Η ταχύτητα της μάθησης είναι σημαντική
  - Οι χαλαροί ρυθμοί είναι ενοχλητικοί γι αυτούς π.χ. ενεργητική εμπλοκή στη μάθηση
  - Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να μάθουν γρηγορότερα εάν ο εκπαιδευτής διδάσκει και οι εκπαιδευόμενοι βλέπουν ή ακούν.

ΑΛΗΘΕΙΑ:

- Ένα μεγάλο κομμάτι της ύλης μπορεί να ικανοποιηθεί από μεθόδους παρουσίασης παρά από συμμετοχικές μεθόδους. Αλλά στόχος μας δεν είναι η ικανοποίηση της ύλης μας αλλά η ΜΑΘΗΣΗ.
- Οι εκπαιδευόμενοι μπορεί να ακούνε αλλά δεν σημαίνει απαραίτητα ότι μαθαίνουν αυτά που έχει στόχο ο εκπαιδευτής.

Απόψεις εκπαιδευτών για μεθόδους διδασκαλίας

- Μέθοδοι με ενεργή εμπλοκή των εκπαιδευόμενων παίρνουν αρκετό χρόνο
- Θεωρούν δύσκολη την αποδοχή των αλληλεπιδραστικών μεθόδων
- Π.χ. πώς μπορούν να εφαρμοστούν σε ένα πρόγραμμα μουσικής που απαιτεί αρκετό χρόνο για ακροάσεις.

Δραστηριότητα 3: Περνά μια μπάλα από
κάθε εκπαιδευτή καθώς ακούγεται μουσική.
Σε όποιον σταματάει η μπάλα αναφέρει ένα
τρόπο ενεργούς εμπλοκής των
εκπαιδευόμενων σε ένα μάθημα του.

Θεατρικό παιχνίδι

1. Φιγούρα στον τοίχο
2. Κουτί με αντικείμενα –φτιάχνω πιθανό σενάριο για το μάθημα
3. Υπερ-Κατά
4. Ανακριτική καρέκλα
5. Ανίχνευση σκέψεων
6. Παγωμένη εικόνα
7. Ιδεοθύελλα
8. Τεχνική 3-5-3
9. Μουσικοκινητική π.χ. <https://www.youtube.com/watch?v=Y85EFhN6ujI>

Το παιχνίδι στην ενήλικη ζωή

- *Stuart, B. (2010). Play. How it shapes the brain, opens the imagination and invigorates the soul.*
- “Το αντίθετο του παιχνιδιού δεν είναι δουλειά, αλλά κατάθλιψη”

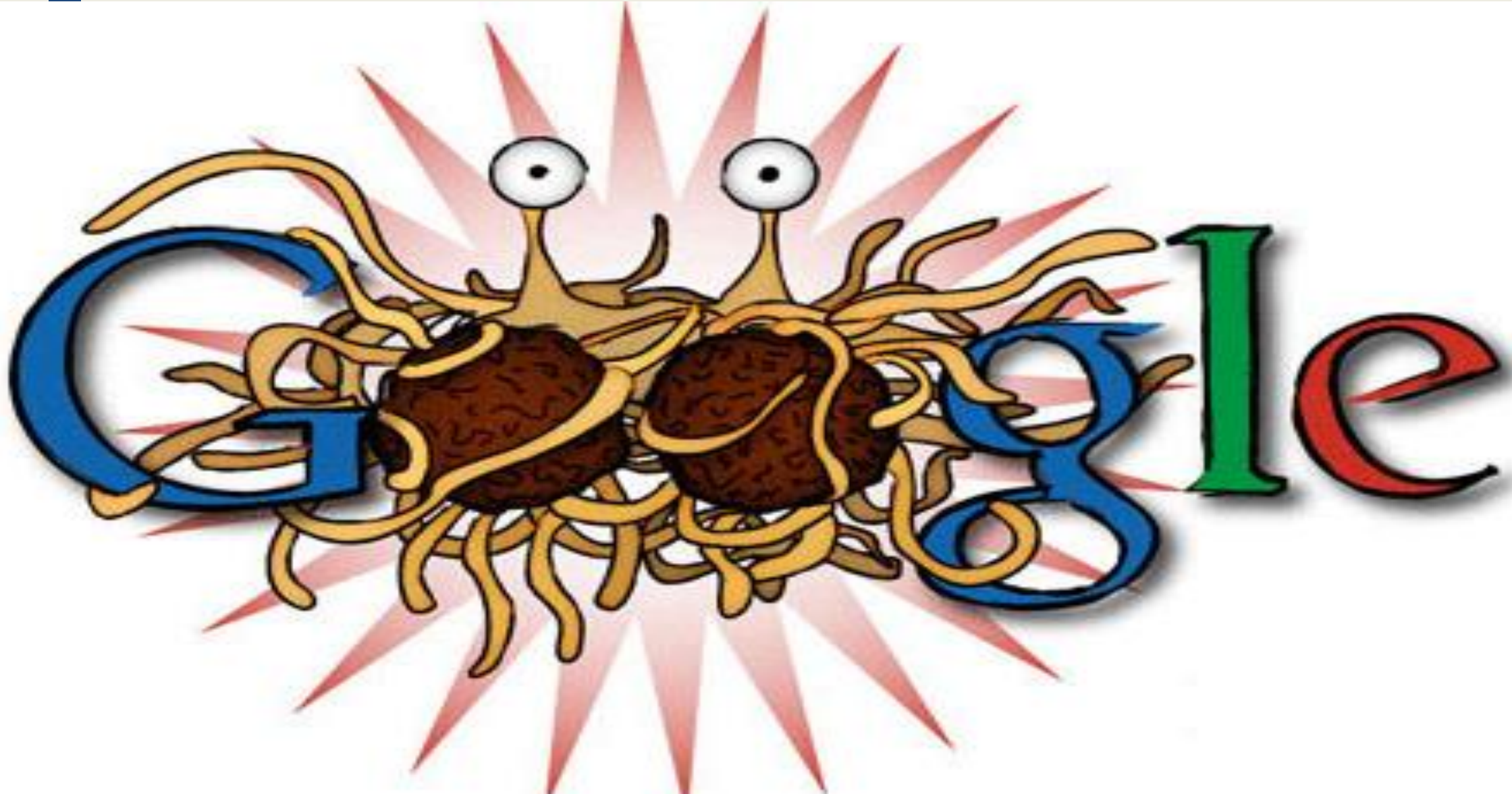

Πιο πάνω φωτογραφίες είναι τα γραφεία μιας από τις πιο επιτυχημένες εταιρείες του κόσμου σήμερα

Μελέτη περίπτωσης:

- Η μελέτη περίπτωσης είναι κατά μία έννοια ένα είδος προσομοίωσης, στην οποία η εμπειρία παρουσιάζεται έμμεσα και συμπυκνωμένη (Jaques, 2000).
- Η τεχνική της μοιάζει με την εργασία σε ομάδες, κυρίως όταν η ολομέλεια, προκειμένου να μελετήσει ένα σενάριο, χωρίζεται σε μικρότερες ομάδες.
- Κύριο χαρακτηριστικό της είναι ότι πρόκειται για μια σύνθετη άσκηση για την οποία απαιτείται πολύ περισσότερος χρόνος για να ολοκληρωθεί, εφόσον η διερεύνηση του θέματος-προβλήματος συνήθως χρειάζεται να είναι πολύπλευρη.
- Δεν ενδείκνυται να εφαρμόζεται στην αρχή του προγράμματος, αλλά όταν έχει διερευνηθεί ένα θέμα και οι εκπαιδευόμενοι έχουν ήδη αναπτύξει κάποιες πρώτες γνώσεις για το γνωστικό αντικείμενο.
- Κατά τη μελέτη περίπτωσης προετοιμάζεται και δίνεται στους εκπαιδευόμενους ένα περιστατικό, πραγματικό ή φανταστικό, που σχετίζεται με το θέμα που εξετάζεται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Οι εκπαιδευόμενοι συγκροτούν ομάδες προκειμένου να διερευνήσουν σε βάθος το σενάριο και να προτείνουν λύσεις ή να απαντήσουν σε συγκεκριμένα ερωτήματα που έχουν τεθεί ή και να ασκήσουν κριτική σε λύσεις που ήδη παρουσιάζονται, και να προτείνουν δικές τους λύσεις για το εξεταζόμενο πρόβλημα.
- Το βασικό της πλεονέκτημα είναι ότι εξασφαλίζει ανεκτικότητα απέναντι στις διαφορετικές απόψεις και προσφέρει συνεκτική γνώση (Jaques, 2005).

Τεχνικές προσαρμογής των μεθόδων

- Εφάρμοσε το υλικό στην εμπειρία(παλαιά ή καινούρια) διερευνητική μέθοδος
- Κριτικός αναστοχασμός στην εμπειρία: υποβολή ερωτήσεων, κρίση, πώς μπορούμε να το δούμε διαφορετικά;
- Αναζήτηση άλλων εμπειριών σχετικές με αυτή την εμπειρία-συμμετοχική μάθηση
- Καθορισμός πιθανών απαντήσεων, ανάπτυξη δομών, γενικών αρχών-εννοιολογική μάθηση
- Επιλογή μίας κατάλληλης απάντησης
- Εφαρμογή της απάντησης , της θεωρίας σε νέες καταστάσεις – αξιολογητική μέθοδος
- Κριτικός αναστοχασμός

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

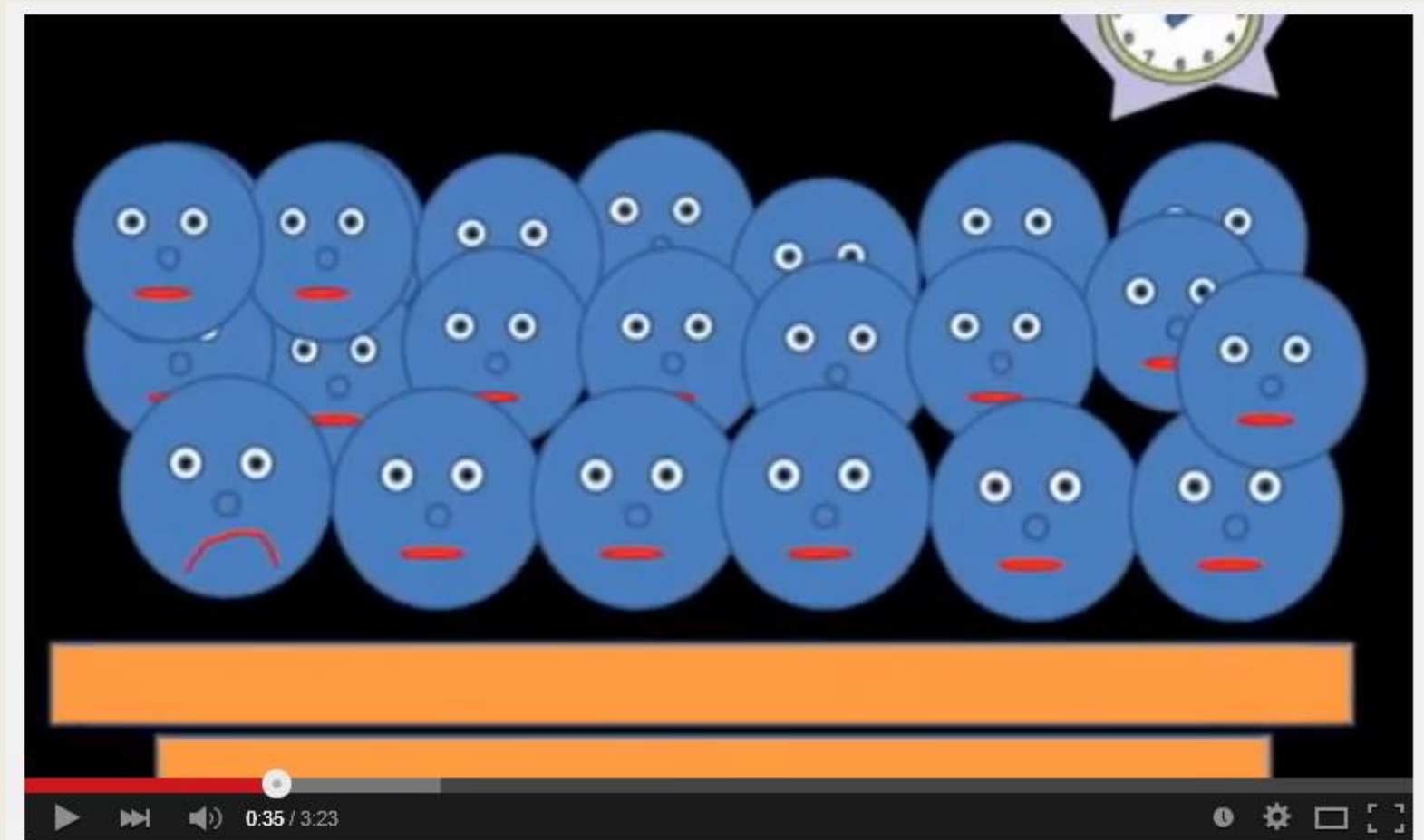
***ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΟΥ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΜΠΛΟΚΗΣ
ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ***

Πρώτη Συνάντηση

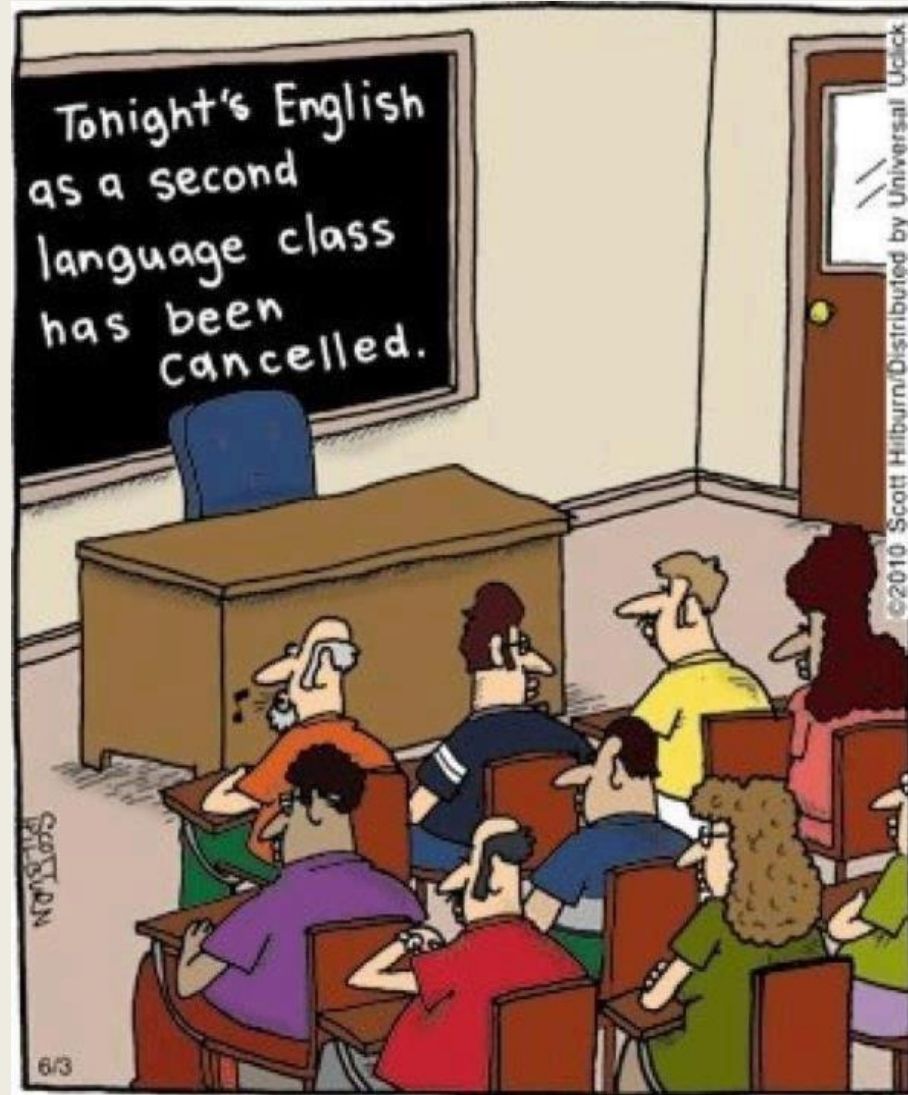
- Δραστηριότητες Γνωριμίας-ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΜΠΛΕΚΕΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ
- Κορδέλα Εισηγήσεων: Πάνω σε μια κορδέλα που περνά την πρώτη μέρα από το μάθημα γίνονται γράφει ο κάθε εκπαιδευόμενος μία εισήγηση-η κορδέλα αντικατοπτρίζει την έννοια της ομάδας
- **Αλυσίδα:**
- Οι εκπαιδευόμενοι συστήνουν τον εαυτό τους στην ομάδα, λέγοντας απλώς το μικρό τους όνομα και τα ονόματα όσων κάθονται πριν από αυτούς. Κάθε εκπαιδευόμενος που συστήνεται στην αλυσίδα πρέπει να αναφέρει, εκτός από το όνομά του, τα ονόματα όλων όσοι έχουν ήδη συστηθεί πριν από αυτόν.
- Μαθησιακά Συμβόλαια
- Κανόνες –Συνεργατικά

<https://www.youtube.com/watch?v=8lvkJhXnEZk>

Κώδικας καλού εκπαιδευτή

- Δείχνουμε ενθουσιασμό
- <https://www.youtube.com/watch?v=rIP4kbQ7in8>
- «Θα μάθουμε κάτι που είναι δύσκολο και ίσως να μην το χρησιμοποιήσετε ποτέ στη ζωή σας αλλά πρέπει να το μάθουμε, γιατί είναι στην ύλη μας.»
- Ακούμε προσεκτικά την άποψη/προοπτική των άλλων.
- Τηρούμε εχεμύθεια σε σχέση με προσωπικές πληροφορίες που μοιράζονται άτομα της ομάδας.
- Αποφεύγουμε να κάνουμε γενικοποιήσεις για συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων.
- Μοιραζόμαστε το χρόνο ομιλίας με τους άλλους.
- Εστιάζομαστε στη δική μας μάθηση.
- Ενημερώνουμε την ομάδα αν θα απουσιάζουμε.

Βασικές προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης, σύμφωνα με τις οποίες ο ενήλικας εκπαιδευόμενος μαθαίνει, όταν:

- η εκπαίδευση έχει άμεση σχέση με την καθημερινότητά του, με τις ανάγκες και τις εμπειρίες του,
- αντιλαμβάνεται, κατανοεί και αποδέχεται τους στόχους του εκπαιδευτικού προγράμματος
- ενεργεί και εμπλέκεται στη διαδικασία εκπαίδευσης,
- νιώθει ενταγμένος σε μίαν ομάδα,
- διερευνώνται τα εμπόδια που συναντά στη μάθηση και ανακαλύπτονται τρόποι για την υπέρβασή τους-Μεταγνώση
- λαμβάνονται υπόψη οι προσωπικοί τρόποι και ρυθμοί μάθησης και
- το μάθημα διεξάγεται μέσα σε κλίμα που ευνοεί τη συμμετοχή (ουσιαστική επικοινωνία, κλίμα σεβασμού και συνεργατικό πνεύμα).

Τεχνικές Άγκιστρα

- Το άγκιστρο του Πικάσο : εικονογραφείστε τις οδηγίες που θα δίνατε για οποιοδήποτε θέμα διδασκαλίας σας(εναλλακτική λύση: χρησιμοποιώντας αναλώσιμα υλικά φτιάξτε μια μοκέτα)
- Το άγκιστρο του Μότσαρτ
- Το άγκιστρο του χορού και του δράματος – χρησιμοποιώντας την συσκευή του τηλεφώνου σας ανα ομάδες των 4 ατόμων βγείτε έξω στην αυλή του σεμιναριακού χώρου και φτιάξτε ένα βίντεο με θέμα τη μάθηση ενηλίκων.
  - *Ακολουθεί η παρουσίαση του οπτικοακουστικού υλικού*
- Το άγκιστρο της επικαιρότητας –ΠΑΤΑΤΕΣ ANTINAXΤΕΣ : <https://www.youtube.com/watch?v=dR8u40ICrBI>, Βαγγέλης Γιακουμάκης ή facebook
- Το άγκιστρο του «διακοσμητή»
- Το άγκιστρο του πίνακα/οθόνης
  - *Φεύγοντας από το σεμινάριο υπάρχει ένας καμβάς;: ζωγραφίστε ότι αποκομίσατε από το σεμινάριο*

Σας ευχαριστώ !!!!